

Övergångsstyre och utjämning vid ändrad kommun- och landstingsindelning

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändring i lagen om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting samt i lagen om proportionellt valsätt med den ändringen att lagförslagen ska träda i kraft den 1 augusti 2016.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till bestämmelser av innebörden att befolkningens önskemål och synpunkter ska beaktas vid ändringar i landstingsindelningen.

Regeringens lagförslag syftar till att underlätta genomförandet av beslut om bildandet av nya landsting och omfattande ändringar i landstingsindelningen. Regeringen ska i dessa fall bestämma att ett särskilt organ, s.k. indelningsdelegerade, ska utöva beslutanderätten för det ny- eller ombildade landstinget under en övergångsperiod. Därmed införs bestämmelser om övergångsstyre vid ändringar i landstingsindelningen som motsvarar redan gällande bestämmelser vid ändringar i kommunindelningen. Vidare innebär regeringens förslag att det införs en möjlighet för kommuner och landsting att lämna bidrag i samband med en ändring i landstingsindelningen för att motverka att ändringen leder till höjd kommunalskatt.

En motion har väckts med anledning av propositionen.

I en reservation (S, MP, V) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:121 Övergångsstyre och utjämning vid ändrad kommun- och landstingsindelning.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

- Utskottets förslag till riksdagsbeslut3
- Redogörelse för ärendet4
 - Ärendet och dess beredning.....4
 - Bakgrund4
- Utskottets överväganden.....8
 - Regeringens lagförslag8
 - Befolkningens synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen9
- Reservation15
 - Befolkningens synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen, punkt 2 (S, MP, V)15
- Bilaga 1*
- Förteckning över behandlade förslag17
 - Propositionen17
 - Följdmotionen17
- Bilaga 2*
- Regeringens lagförslag18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 augusti 2016, då även lagen (1979:412) om kommunala indelningsdelegerade ska upphöra att gälla,

2. lag om ändring i lagen (1992:339) om proportionellt valsätt med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 augusti 2016.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2015/16:121 punkterna 1 och 2.

2. Befolkningens synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till bestämmelser av innebörden att befolkningens önskemål och synpunkter ska beaktas vid ändringar i landstingsindelningen, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2015/16:3354 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, L, KD).

Reservation (S, MP, V)

Stockholm den 7 juni 2016

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Fredrik Eriksson (SD), Mathias Sundin (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Emilia Töyrä (S), Lisbeth Sundén Andersson (M), Marta Obminska (M) och Roger Hedlund (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 16 juni 2009 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att dels se över den statliga regionala förvaltningen, dels föreslå ändringar som behövs för att nya landsting ska kunna bildas (dir. 2009:62). Utredningen antog namnet Utredningen om den statliga regionala förvaltningen (S Fi 2009:07). För att möjliggöra eventuella ändringar i landstingsindelningen skulle utredaren lämna förslag till en lag om indelningsdelegerade för landsting samt förslag till eventuella följdändringar i olika författningar som översynen och eventuella läns- och landstingssammanläggningar gav upphov till. Utredningen överlämnade i november 2010 delbetänkandet Sammanläggningar av landsting – övergångsstyre och utjämning (SOU 2010:77). Delbetänkandet har remissbehandlats.

I propositionen behandlas förslagen i delbetänkandet. Regeringen lägger fram förslag till lag om ändring i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting och ett förslag till ändring i lagen (1992:339) om proportionellt valsätt.

Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande över lagförslagen. Lagrådets synpunkter har i allt väsentligt beaktats i propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 2.

En följdmotion har väckts med anledning av propositionen.

Bakgrund

Enligt 1 kap. 7 § regeringsformen finns det i riket kommuner på lokal och regional nivå. Genom en ändring i regeringsformen som trädde i kraft den 1 januari 2011 togs de tidigare begreppen primärkommun och landstingskommun bort. I den lagstiftning som rör kommunerna används numera begreppet landsting för kommuner på regional nivå.

Av 14 kap. 6 § regeringsformen följer att föreskrifter om grunderna för ändringar i rikets indelning i kommuner meddelas i lag. Denna bestämmelse syftar således även på landsting. I lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting (indelningslagen) regleras förutsättningarna för ändringar i indelningen och förfarandet vid sådana ändringar.

Enligt 1 kap. 1 § indelningslagen får regeringen besluta om en ändring i rikets indelning i kommuner, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en kommun eller en del av en kommun eller andra fördelar ur allmän synpunkt. Särskild hänsyn ska tas till önskemål från den eller de kommuner

som närmast berörs av ändringen. Om en sådan kommun motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen fattas endast om det finns synnerliga skäl. Särskild hänsyn ska också tas till befolkningens önskemål och synpunkter. Enligt 1 kap. 24 § indelningslagen ska det när det finns skäl till det göras en särskild undersökning om befolkningens inställning till en indelningsändring.

Regeringen får enligt 2 kap. 1 § besluta om en ändring i rikets indelning i landsting, om det inte finns hinder mot en ändring i länsindelningen. Liksom för ändringar i kommunindelningen gäller att en ändring i landstingsindelningen endast får göras om ändringen kan antas medföra bestående fördel för ett landsting eller en del av ett landsting eller andra fördelar från allmän synpunkt. Det finns när det gäller ändringar i landstingsindelningen inte någon motsvarighet till bestämmelserna i 1 kap. 1 § om att särskilda hänsyn ska tas till andra berörda kommuner och till befolkningens önskemål och synpunkter. Det finns inte heller någon motsvarighet till 1 kap. 24 § om att det ska göras en särskild undersökning om befolkningens inställning till en indelningsändring när det finns skäl till det.

I indelningslagen finns också bestämmelser om förfarandet vid genomförande av ett beslut om en indelningsändring. Även i detta avseende finns det skillnader mellan indelningsändringar av kommuner respektive landsting. Vid mer omfattande ändringar i kommunindelningen ska regeringen bestämma att kommunen enligt den nya indelningen ska företrädas av indelningsdelegerade fram till dess att det nyvalda fullmäktige tillträder. Förutsättningarna för att utse indelningsdelegerade anges i indelningslagen. Valet av indelningsdelegerade, arbetsformerna m.m. regleras dock i lagen (1979:412) om kommunala indelningsdelegerade.

I dagsläget finns inga motsvarande bestämmelser om att indelningsdelegerade ska utses när nya landsting bildas. Sådana bestämmelser har inte ansetts vara nödvändiga eftersom regeringen inte på egen hand kan besluta om större förändringar av landstingsindelningen och eftersom frågan om övergångsstyret ansetts kunna lösas i riksdagen för varje enskild, omfattande förändring (prop. 1978/79:157 s. 121). Denna metod tillämpades när landstingen i Skåne län och Västra Götalands län bildades (prop. 1995/96:224, bet. 1996/97:BoU4, rskr. 1996/97:2 respektive prop. 1996/97:108, bet. 1996/97:BoU13, rskr. 1996/97:228). Särskilda lagar om sammanläggningsdelegerade som reglerade övergångsstyret beslutades i dessa fall (SFS 1996:945 och 1997:222). De båda lagarna upphävdes sedermera efter att det nyvalda fullmäktige för Skåne läns landsting respektive Västra Götalands landsting hade tillträtt (prop. 1998/99:66, bet. 1998/99:KU30, rskr. 1998/99:210). I samband med att de två landstingen bildades beslutade riksdagen även att införa lagen (1998:587) om rätt för landstinget och kommunerna i Skåne län och Västra Götalands län att lämna bidrag till annan kommun (prop. 1997/98:153, bet. 1997/98:FiU28, rskr. 1997/98:311). Lagen syftade till att motverka att bildandet av de nya landstingen skulle leda till höjt

uttag av kommunalskatt och var tänkt att möjliggöra en kostnadsutjämning till följd av överlåtelse av uppgifter mellan landstingen och kommunerna.

I förarbetena till indelningslagen behandlades frågor om förutsättningarna för ändringar i landstingsindelningen (landstingskommunala indelningen enligt dåvarande benämning) och vissa skillnader i förhållande till när motsvarande ändringar övervägs i den kommunala indelningen (prop. 1978/79:157 s. 84 f.). Det föredragande statsrådet framhöll den speciella utgångspunkten att länsindelningen är bestämmande för indelningen i landsting och att detta bör framgå av lagtexten. I övrigt ansågs att bestämmelserna om de allmänna förutsättningarna för ändringar i landstingsindelningen borde utformas så att de motsvarar dem som gäller i fråga om ändringar i kommunindelningen. I lagtexten kom detta till uttryck genom att samma formulering användes om att en ändring i indelningen får göras, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för den berörda kommunen eller landstinget eller andra fördelar från allmän synpunkt.

I fråga om de övriga förutsättningar för ändring i rikets indelning i kommuner som föreslogs bli reglerade genom 1 kap. 1 § andra stycket indelningslagen konstaterade statsrådet att de inte hade samma betydelse vid en ändring i landstingsindelningen. En ändring i landstingsindelningen ansågs inte påverka andra landsting än de som direkt berörs av ändringen. Det ansågs därför inte vara nödvändigt att införa någon bestämmelse om att särskilda hänsyn ska tas till de närmast berörda landstingen eller om att synnerliga skäl ska krävas för en indelningsändring mot ett sådant landstings vilja. Vad gäller befolkningens önskemål och synpunkter i frågor om ändringar i landstingsindelningen anfördes följande:

Ändringar i landstingsindelningen sker som jag nyss sagt oftast som följdändringar till ändringar i kommunindelningen. Om dessa ändringar innebär att en kommun delas eller att en del av en kommun överförs till en annan kommun skall, enligt vad jag tidigare har förordat, särskild hänsyn tas till ortsbefolkningens önskemål och synpunkter. Enligt min mening behövs ingen uttrycklig bestämmelse om att särskild hänsyn dessutom skall tas till samma ortsbefolknings synpunkter på en ändring i landstingsindelningen som sker som en följd av ändringen i kommunindelningen. Om en hel kommun flyttas från en landstingskommun till en annan är det naturligt att kommunfullmäktige företräder ortsbefolkningen.

Att landstingskommunernas och ortsbefolkningens intressen och synpunkter alltid skall beaktas i ärenden om ändringar i landstingsindelningen anser jag vara självklart.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen väcktes en motion om en ändring i den föreslagna utformningen av bestämmelsen om särskild hänsyn till ortsbefolkningens inställning till en ändring i kommunindelningen. Enligt regeringsförslaget skulle sådan hänsyn tas om en indelningsändring innebär att en kommun delas eller en del av en kommun överförs till en annan kommun. Riksdagen biföll motionsförslaget som innebär att den aktuella bestämmelsen om att särskild hänsyn ska tas till befolkningens önskemål och synpunkter inte skulle begränsas till vissa typer av ändringar i

kommunindelningen (KU 1978/79:40, rskr. 1978/79:363). Regeringens förslag om förutsättningarna för ändringar i landstingsindelningen uppmärksammades emellertid inte särskilt i riksdagsbehandlingen.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet av lagförslagen och för upphävandet av lagen (1979:412) om kommunala indelningsdelegerade bestäms till den 1 augusti 2016.

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen antar ett förslag till lag om ändring i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting (indelningslagen). Förslaget innebär bl.a. att bestämmelserna i lagen (1979:412) om kommunala indelningsdelegerade förs in i indelningslagen och att den upphör att gälla. Regeringens förslag omfattar vidare en följdändring i lagen (1992:339) om proportionellt valsätt.

När det gäller behovet av bestämmelser om indelningsdelegerade för landsting redovisar regeringen att den har tillsatt en kommitté som ska föreslå en ny läns- och landstingsindelning som innebär att Sverige delas in i väsentligt färre län och landsting (dir. 2015:77), Indelningskommittén (Fi 2015:09). Om kommittén bedömer att det är möjligt att genomföra en eller flera indelningsändringar som kan träda i kraft den 1 januari 2019 ska kommittén lämna ett delbetänkande senast den 30 juni 2016. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 augusti 2017.

Med hänsyn till Indelningskommitténs uppdrag framstår enligt regeringen den nuvarande ordningen, som innebär att särskild lagstiftning måste skapas vid varje större landstingsförändring, inte som ändamålsenlig. Regeringen anser att det finns behov av att införa generellt tillämpliga bestämmelser om indelningsdelegerade vid ändringar i landstingsindelningen.

I korthet innebär de föreslagna lagändringarna att regeringen vid bildandet av nya landsting och omfattande ändringar i landstingsindelningen, i likhet med vad som redan gäller vid ändringar i kommunindelningen, ska bestämma att ett särskilt organ, s.k. indelningsdelegerade, ska utöva beslutanderätten för det ny- eller ombildade landstinget under en övergångsperiod fram till dess att det nyvalda fullmäktige tillträder. Om indelningsdelegerade ska utses, ska ändringen i landstingsindelningen träda i kraft den 1 januari året efter ett valår.

De nya bestämmelserna om indelningsdelegerade för landsting ska enligt regeringens förslag, liksom huvuddelen av bestämmelserna i lagen om kommunala indelningsdelegerade, tas in i indelningslagen. I samband med detta görs vissa ändringar och moderniseringar i regleringen som gäller indelningsdelegerade; bl.a. införs bestämmelser om grund för återkallande av

uppdraget för en indelningsdelegerad, om arbetsformer och om de revisorer som ska utses av indelningsdelegerade.

Vidare innebär regeringens förslag att det införs en möjlighet för kommuner och landsting att lämna bidrag i samband med ändringar i landstingsindelningen. Om ett landsting läggs samman med ett eller flera landsting ska det nya landstinget få lämna bidrag till kommunerna i landstinget, om det behövs för att motverka att bildandet av landstinget leder till höjd kommunalskatt. Även kommunerna i det nya landstinget ska få lämna bidrag till varandra, om det behövs för att jämna ut ekonomiska effekter som uppkommit på grund av att uppgifter förts över från landstinget till kommunerna eller omvänt. Bidrag ska enbart kunna lämnas under en övergångsperiod om högst fem år.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Delredovisning från Indelningskommittén

Indelningskommittén lämnade den 29 februari 201 en delredovisning till regeringen med en lägesbeskrivning av dialogen med berörda parter (Komm 2016/00342).

Enligt vad som anförs i delredovisningen bedömer kommittén att det är möjligt att genomföra vissa förändringar som kan träda i kraft den 1 januari 2019. Kommittén har därför utformat arbetsplaneringen så att det finns möjlighet att lämna ett delbetänkande till regeringen den 30 juni 2016 om något eller några nya län och landsting.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att lagförslagen i propositionen bör antas och tillstyrker därför propositionen med den ändringen att lagförslagen ska träda i kraft den 1 augusti 2016, då även lagen (1979:412) om kommunala indelningsdelegerade ska upphöra att gälla.

Befolkningens synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till bestämmelser av innebörden att befolkningens önskemål och synpunkter ska beaktas vid ändringar i landstingsindelningen, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation (S, MP, V).

Motionen

I kommittémotion 2015/16:3354 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, L, KD) föreslås ett tillkännagivande om att införa motsvarande regler om befolkningens önskemål och synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen som gäller vid ändringar i kommunindelningen.

I motionen anförs att den s.k. Indelningskommittén för närvarande arbetar med att ta fram nya förslag på hur Sverige bör vara indelat. Indelningskommitténs slutbetänkande är tänkt att presenteras den 31 augusti 2017. Det är mot bakgrund av det eventuella införandet av storregioner som den aktuella propositionen har tagits fram.

Det finns vissa skillnader mellan bestämmelserna om ändringar i kommun- respektive landstingsindelningen. Bland annat ska vid ändringar i kommunindelningen särskild hänsyn tas till befolkningens önskemål och synpunkter (1 kap. 1 § andra stycket lagen [1979:411] om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting). När det finns skäl till det ska en särskild undersökning göras om befolkningens inställning. Undersökningen kan göras genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande (1 kap. 24 §). Särskild hänsyn ska också tas till önskemål och synpunkter från den eller de kommuner som närmast berörs av ändringen. Om dessa kommuner motsätter sig den ändrade indelningen krävs att synnerliga skäl finns för att ändringen ska kunna beslutas.

I motionen påpekas att någon motsvarande reglering inte finns vid ändringar i landstingsindelningen. Förändringar av landstingsindelningen kan dock påverka människors vardag lika mycket som förändringar av kommunindelningen. Det är viktigt att politiska beslut som påverkar människors vardag förankras på ett sådant sätt att medborgarna ges inflytande och känner delaktighet.

Tidigare utredningar om ändrad indelning i län och landsting

Frågor om förutsättningarna för en ny läns- och landstingsindelning har utretts ett flertal gånger sedan indelningslagen trädde i kraft 1979. Utredningarna har på olika sätt tagit upp frågor om vilka utgångspunkter som bör gälla för beslut om indelningsändringar.

I sitt betänkande Ändrad indelning? – En översyn av reglerna för indelningsändringar (SOU 2002:33) lade Kommundemokratikommittén fram förslag om bl.a. ändring i indelningslagen. Kommitténs förslag innebar att bestämmelserna om ändringar i kommun- respektive landstingsindelningen skulle harmoniseras så långt det var möjligt. Utredningen ansåg att de skäl som låg bakom flera skillnader i indelningslagen mellan reglerna för kommuner och landsting inte längre var relevanta. Enligt kommitténs mening fanns det inte heller några bärande skäl för att låta bli att undersöka och beakta befolkningens inställning vid ändringar i landstingsindelningen. Förslaget innebar att uppdelningen med bestämmelser om kommun- respektive landstingsindelning i två olika kapitel togs bort och att de olika typerna av

indelningsändringar reglerades i samma paragrafer. Bestämmelserna om att särskild hänsyn ska tas till önskemål och synpunkter från befolkningen kom därigenom att gälla vid ändringar både i kommun- och landstingsindelningen.

I sitt betänkande En lag om Sveriges indelning i län och landsting (SOU 2004:128) redovisade Utredningen om indelningsändringar överväganden om förutsättningarna för ändringar i landstingsindelningen bl.a. i fråga om beaktande av landstingens och kommunernas respektive befolkningens inställning till sådana förslag. I den sistnämnda frågan tog utredningen sin utgångspunkt i Kommundemokratikommitténs förslag. Även Utredningen om indelningsändringar ansåg att det fanns skäl för en uttrycklig reglering av hänsynstagande till den berörda befolkningens synpunkter vad gäller ändringar i landstingsindelningen. Enligt utredningens bedömning borde det framgå av lagen att särskild hänsyn ska tas till önskemål och synpunkter från det eller de landsting och den eller de kommuner som berörs av ändringen. Med hänsyn till kopplingen mellan läns- och landstingsindelningen borde det dock inte införas någon bestämmelse, motsvarande vad som gäller vid kommunindelningsändringar, om att det ska krävas synnerliga skäl för att landstingsindelningen ska kunna ändras mot ett berört landstings vilja.

Enligt utredningens mening borde beslut om ändringar i landstingsindelningen bygga också på särskilda hänsyn till inställningen hos befolkningen i ett landsting som berörs av en indelningsändring. Enligt utredningens uppfattning är det vid ändringar i landstingsindelningen emellertid inte nödvändigt att särskilt inhämta opinionen annat än hos medlemmar i kommuner som berörs av ändringen. Med en berörd kommun avses i dessa fall en kommun som genom ändringen skulle komma att ligga inom området för ett annat landsting. En större ändring i landstingsindelningen kan dock, på grund av sambandet med länsindelningen, vara motiverad av statens önskan att ändra den administrativa indelningen. Det kan enligt utredningen bl.a. i sådana fall finnas skäl att inte närmare utreda och beakta befolkningens inställning. Utredningen föreslog därför att det i lagtexten inte skulle anges att särskild hänsyn *ska* tas till synpunkter från ovan angiven befolkning utan att sådan hänsyn *bör* tas.

Förslagen från Kommundemokratikommittén respektive Utredningen om indelningsändringar ledde inte fram till att något förslag om ändringar i indelningslagen eller om ny lagstiftning på området lades fram för riksdagen.

Närmast före det att regeringen i juli 2015 tillsatte Indelningskommittén (Fi 2015:09) har frågor om ändringar i rikets indelning behandlats av Ansvarskommittén (Fi 2003:02) och Utredningen om den statliga regionala förvaltningen (Fi 2009:07).

I sitt slutbetänkande Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10) lade Ansvarskommittén bl.a. fram förslag om en ny regional geografi med utgångspunkt i ett antal kriterier, däribland att län och regionkommuner så långt som möjligt avgränsas så att medborgarna kan känna anknytning dit. Kommittén gjorde bedömningen att dessa kriterier skulle resultera i en indelning i sex till nio regionkommuner. Det framhölls i detta

sammanhang att indelningsprocessen kräver ett stort mått av lokalt och regionalt inflytande, såväl av demokratiska skäl som för att indelningsprocessen ska nå framgång. Som intressenter i denna process angavs kommuner, landsting och stat, liksom de politiska partiernas distriktsorganisationer, andra organisationer och medborgare i övrigt. Enligt kommittén kunde det i vissa fall bli aktuellt att hålla lokala omröstningar för att avgöra enskilda kommuners länstillhörighet.

Som framgått tidigare i betänkandet redovisade Utredningen om den statliga regionala förvaltningen sitt förslag om ändringar i indelningslagen i sitt delbetänkande Sammanläggningar av landsting – övergångsstyre och utjämning (SOU 2010:77) som legat till grund för förslagen i den nu behandlade propositionen. I utredningens slutbetänkande Statens regionala förvaltning – förslag till en angelägen reform (SOU 2012:81) framhölls att det finns ett behov för staten av att i grunden reformera sin verksamhet på regional nivå även om inga landstingssammanläggningar är aktuella. Ett antal förslag redovisades i betänkandet om den statliga förvaltningen, det regionala utvecklingsansvaret och om nya länsstyrelser. I den sistnämnda frågan föreslogs bl.a. att antalet länsstyrelser ska vara elva stycken och att de ska omfatta ett eller flera län.

Tidigare riksdagsbehandling av frågor om ändringar i läns- och landstingsindelningen

Bostadsutskottet föreslog våren 2001 (bet. 2000/01:BoU13) ett tillkännagivande med anledning av två motionsförslag om att regeringen borde bifalla en ansökan från Heby kommun om ändrad länstillhörighet. I betänkandet framhölls att en utredning borde tillsättas med syfte att öka medborgarnas inflytande över sådana ändringar i läns- och landstingsindelningen som gäller deras kommun. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2000/01:267).

Riksdagen biföll hösten 2003 (rskr. 2003/04:34) ett tillkännagivande om indelningsfrågor som föreslagits i en reservation (M, FP, KD, C, MP) i konstitutionsutskottets betänkande 2003/04:KU3. I tillkännagivandet till regeringen angavs att regeringen – med utgångspunkt i en promemoria med lagförslag som utskottet våren 2003 hade remitterat till Lagrådet och i Lagrådets yttrande – borde bereda frågan om beslutsformer och förfarande vid ändringar i Sveriges indelning i län och landsting samt överlämna nödvändiga lagförslag till riksdagen. Lagförslagen i den remitterade promemorian avsåg dels ändringar i indelningslagen, dels en ny lag om Sveriges indelning i län och landsting.

Den senaste behandlingen av en proposition om ändrad länsindelning var hösten 2005 när riksdagen godkände regeringens förslag om en utvidgning av Uppsala län genom att Heby kommun skulle byta län från Västmanlands län till Uppsala län (prop. 2005/06:24, bet. 2005/06:KU12, rskr. 2005/06:67). Efter riksdagens godkännande av ändringen i länsindelningen fattade

regeringen beslut om en motsvarande ändring av landstingsindelningen. Indelningsändringarna genomfördes den 1 januari 2007.

I konstitutionsutskottets betänkande med anledning av regeringsförslaget om en utvidgning av Uppsala län behandlade utskottet även motioner från den allmänna motionstiden 2005 med förslag om en ändrad indelningslag. Motionerna innehöll förslag om dels en ändring i indelningslagen med innebörden att beslut om landstingsindelningen ska fattas av riksdagen, dels en förstärkning av medborgarnas makt vad gäller ändringar i indelningen av såväl kommuner som landsting. Utskottet avstyrkte dessa motioner med hänvisning till att Utredningen om indelningsändringar i sitt betänkande (SOU 2004:128) hade pekat på ett antal principiella och praktiska problem med den beslutsordning som utredningen enligt sina direktiv hade omfattat. Till detta ställningstagande fogade ledamöter (M, FP, KD, C, MP) ett särskilt yttrande där det framhölls att motionärernas önskan att öka riksdagens och kommuninvånarnas inflytande över kommunindelningen fortfarande var en angelägen fråga. Hur medborgarinflytandet i framtiden ska kanaliseras fick emellertid anstå enligt det särskilda yttrandet.

Under de därpå följande riksdagsåren behandlade konstitutionsutskottet vid ett flertal tillfällen motioner som tog upp olika frågor om den regionala indelningen. Motionerna avstyrktes med hänvisning till det arbete som bedrevs av Ansvarskommittén respektive Utredningen om den statliga regionala förvaltningen och sedermera till beredningen av de framlagda utredningsförslagen.

Våren 2014 föreslog utskottet med anledning av ett antal motioner från den allmänna motionstiden ett tillkännagivande om att regeringen borde återkomma till riksdagen med ett förslag om en helhetslösning för den regionala organisationen (bet. 2013/14:KU30). Utskottet konstaterade att den regionala nivån sett över landet kommit att få en asymmetrisk politisk organisation. I en reservation (M, FP, C, KD) föreslogs att riksdagen skulle avstyrka de aktuella motionerna med hänvisning till att slutbetänkandet från Utredningen om översyn av statlig regional förvaltning bereddes i Regeringskansliet. Riksdagen biföll utskottets förslag om ett tillkännagivande (rskr. 2013/14:158).

Även riksmötet 2014/15 behandlade konstitutionsutskottet ett antal motionsförslag om regionalisering m.m. Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till att civilministern hade aviserat en regionreform och uttalat en ambition om en bred politisk förankring kring en kommande indelning (bet. 2014/15:KU18). Som framgått ovan beslutade regeringen därefter i juli 2015 att tillsätta den nu verk samma Indelningskommittén.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att förändringar i landstingsindelningen kan påverka människors vardag lika mycket som förändringar i kommunindelningen. Landstingen ansvarar för viktiga offentliga uppgifter som sjukvård och

kollektivtrafik. Medborgarperspektivet bör iakttagas i lika hög grad vid ändringar i landstingsindelningen som vid ändringar i kommunindelningen.

Vidare vill utskottet särskilt framhålla att förändringar i landstingsindelningen påverkar den regionala demokratin och den regionala representationen. Det kan få stor betydelse för enskilda vilket landsting de tillhör. Det handlar om hur man som medborgare ska representeras och möjligheterna till politisk delaktighet. Det är därför av största betydelse att hänsyn tas till befolkningens önskemål och synpunkter vid förändringar av landstingsindelningen.

Landstingsindelningen är avhängig av länsindelningen på det sättet att enligt 1 kap. 2 § kommunallagen (1991:900) ska varje landsting omfatta ett län, om inte något annat är särskilt föreskrivet. Om staten vill ändra sin administrativa indelning är således huvudregeln att även landstingsindelningen då ska ändras. Enligt utskottet är det dock från ett demokratiskt perspektiv viktigt att även i dessa fall ta hänsyn till befolkningens önskemål och synpunkter. Statens önskemål om att ändra den administrativa indelningen av landet bör således inte innebära att man avstår ifrån att beakta medborgarnas inställning.

Regleringen av ändringar i landstingsindelningen bör innebära att hänsyn ska tas till befolkningens önskemål och synpunkter. En särskild undersökning av befolkningens inställning bör göras när det finns skäl till det. Hur önskemålen och synpunkterna ska inhämtas och beaktas bör övervägas på ett lämpligt sätt i varje enskilt fall, med beaktande av till exempel att förslag om sammanslagningar av flera landsting kan förväntas bygga på en helhetsanalys av den tilltänkta, nya enhetens behov och förutsättningar. Hänsynstagandet till befolkningens önskemål och synpunkter är viktigt, samtidigt som det också är viktigt att beredningen av förslag till sammanslagningar inte onödigtvis fördröjs.

Om regleringen bör vara identisk med den som i dag gäller för ändringar av kommunindelningar eller anpassas till de särskilda förhållanden som kan råda när landstingssammanslagningar övervägs bör bli föremål för närmare överväganden under den fortsatta beredningen av frågan.

Det kan noteras att både Kommundemokratikommittén och Utredningen om indelningsändringar föreslog regler om hänsynstagande till befolkningens synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen.

Utskottet vill betona att ställningstagandet i denna del inte inrymmer någon värdering av om landstingssammanslagningar är önskvärda och lämpliga eller inte, utan enbart rör processen för det fall sammanslagningar övervägs. Utskottet anser sammanfattningsvis att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder av innebörden att regler införs om att beakta befolkningens önskemål och synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen.

Vad utskottet anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed delvis motionen.

Reservation

Befolkningens synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen, punkt 2 (S, MP, V)

av Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Gunnarsson (S), Agneta Börjesson (MP), Mia Sydow Mölleby (V) och Emilia Töyrä (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2015/16:3354 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, L, KD).

Ställningstagande

Inledningsvis bör understrykas att befolkningens uppfattning är viktig. Som Ansvarskommittén påpekat bör intressenterna i en indelningsprocess vara kommuner, landsting och stat, liksom de politiska partiernas distriktsorganisationer, andra organisationer och medborgare i övrigt. Det bör framhållas att det är naturligt att kommunfullmäktige företräder ortsbefolkningen om en kommun flyttas från ett landsting till ett annat. Det är vidare naturligt att befolkningen i landstinget företräds av landstingsfullmäktige vid ändringar i landstingsindelningen.

Det finns dock skäl att ha olika bestämmelser om befolkningens synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen i förhållande till ändringar i kommunindelningen.

Landstingsindelningen är avhängig av länsindelningen på det sättet att enligt 1 kap. 2 § kommunallagen (1991:900) ska varje landsting omfatta ett län, om inte något annat är särskilt föreskrivet. Om staten ändrar sin administrativa indelning kan det således bli nödvändigt att ändra landstingsindelningen.

Detta samband mellan statens indelning och den regionala indelningen gör att det finns andra utgångspunkter för landstingsindelningen än för kommunindelningen. En ändring av landstingsindelningen kan således vara föranledd av statens önskan att ändra den administrativa indelningen. Att i sådana fall ställa upp krav i lag på att man ska utreda och beakta befolkningens inställning framstår inte som motiverat (jfr betänkandet SOU 2004:128 från Utredningen om indelningsändringar).

Staten har dessutom ett övergripande ansvar för landet och behöver anlägga ett helhetsperspektiv. Landstingens verksamhetsområden omfattar verksamheter av betydande ekonomisk betydelse, t.ex. sjukvård och kollektivtrafik. Det är därför av väsentlig betydelse att landstingen omfattar

geografiska områden av sådan storlek och med en sådan befolkningsmässig sammansättning att förutsättningar för att driva en fungerande verksamhet säkerställs. Det kan få negativa konsekvenser för landstingens funktionssätt om kommuner på grund av önskemål från befolkningen flyttas från ett landsting till ett annat.

Vi anser sammanfattningsvis att det inte bör införas särskilda bestämmelser om att beakta befolkningens önskemål och synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen. Enligt vår mening finns det inte behov av något tillkännagivande, och vi avstyrker därför motionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:121 Övergångsstyre och utjämning vid ändrad kommun- och landstingsindelning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:339) om proportionellt valsätt.

Följdmotionen

2015/16:3354 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, L, KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa motsvarande regler angående befolkningens önskemål och synpunkter vid ändringar i landstingsindelningen som gäller vid ändringar i kommunindelningen och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting¹

dels att 2 kap. ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 3 kap. ska betecknas 4 kap.,

dels att 1 kap. 17 och 18 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya kapitel, 2 och 3 kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

17 §

Om en indelningsändring innebär att en ny kommun bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att kommunen enligt den nya indelningen inte bör företrädas av de gamla kommunfullmäktige, *skall* regeringen bestämma att kommunen enligt den nya indelningen *skall* företrädas av indelningsdelegerade från det att dessa har valts till dess de nyvalda fullmäktige börjar sin tjänstgöring. *Om sådana delegerade finns bestämmelser i lagen (1979:412) om kommunala indelningsdelegerade.*

Om en indelningsändring innebär att en ny kommun bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att kommunen enligt den nya indelningen inte bör företrädas av de gamla kommunfullmäktige, *ska* regeringen bestämma att kommunen enligt den nya indelningen *ska* företrädas av indelningsdelegerade från det att dessa har valts till dess de nyvalda fullmäktige börjar sin tjänstgöring.

18 §

För beredningen och verkställigheten i ärenden som avser kommunen enligt den nya indelningen får de nyvalda kommunfullmäktige till dess indelningsändringen träder i kraft anlita in-

För beredningen och verkställigheten i ärenden som avser kommunen enligt den nya indelningen får de nyvalda kommunfullmäktige till dess indelningsändringen träder i kraft anlita in-

¹ Lagen omtryckt 1988:198.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1991:1693.

delningsdelegerades *arbetsutskott och kommittéer* samt nämnder och beredningar i den eller de kommuner som närmast berörs av indelningsändringen. delningsdelegerades *utskott* samt nämnder och beredningar i den eller de kommuner som närmast berörs av indelningsändringen.

2 kap. Ändring i indelningen i landsting

1 § Regeringen får besluta om ändring i rikets indelning i landsting, om det inte finns hinder mot en motsvarande ändring i länsindelningen. Bestämmelser om sambandet mellan landstingsindelningen och länsindelningen finns i 1 kap. 2 § kommunallagen (1991:900). En ändring i landstingsindelningen får dock ske endast om ändringen kan antas medföra bestående fördel för ett landsting eller en del av ett landsting eller andra fördelar från allmän synpunkt. Regeringen får meddela de föreskrifter som behövs för ändringens genomförande.

Kammarkollegiet får dock besluta om en indelningsändring som bör ske med anledning av en sådan ändring i den kommunala indelningen som avses i 1 kap. 3 §.

2 § Kammarkollegiet får avslå en ansökan om indelningsändring, om myndigheten anser att ändringen inte bör ske.

3 § Kammarkollegiets beslut enligt 1 § andra stycket eller 2 § överklagas hos regeringen.

4 § En fråga om ändring i landstingsindelningen kan väckas av landsting eller medlem av ett landsting som skulle beröras av ändringen. Ansökan om en sådan ändring ska ges in till Kammarkollegiet.

Regeringen och Kammarkollegiet kan också ta upp en fråga om indelningsändring på eget initiativ.

5 § I ett ärende om indelningsändring ska Kammarkollegiet göra den utredning som behövs. Om det behövs med hänsyn till ärendets omfattning och beskaffenhet, får Kammarkollegiet ge en särskild utredare i uppdrag att göra utredningen.

6 § En indelningsändring träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om ändringen. Om ändringen är av sådan omfattning att ett landsting enligt den nya indelningen inte bör företrädas av de gamla landstingsfullmäktige, träder ändringen i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av fullmäktige har ägt rum.

Ett beslut om indelningsändring enligt 1 § första stycket ska meddelas senast ett år innan ändringen ska träda i kraft. Om det finns synnerliga skäl, får beslutet meddelas vid en senare tidpunkt, dock inte senare än åtta månader före ikraftträdandet. Ett beslut om indelningsändring enligt 1 § andra stycket ska meddelas senast tre månader innan ändringen ska träda i kraft.

7 § Vid ändringar i indelningen i landsting tillämpas bestämmelserna i 1 kap. om

1. ekonomisk reglering i 6–10 §§,
2. rättskapacitet i 13 §,
3. fördelning av beslutanderätt i 14–16 §§,
4. indelningsdelegerade i 17 §,
5. beredning och verkställighet i 18 §,
6. överklagande i 19 §, och
7. utredning om indelningsändring i 22, 23, 25 och 26 §§.

Då ska det som där sägs om

1. kommun i stället gälla landsting,
2. kommunfullmäktige i stället gälla landstingsfullmäktige, och
3. kommunstyrelse i stället gälla landstingsstyrelse.

8 § Om en indelningsändring innebär att ett nytt landsting bildas, får

1. landstinget lämna bidrag till en kommun inom landstinget i den utsträckning det behövs för att motverka att bildandet leder till höjd kommunalskatt, och

2. kommunerna inom landstinget lämna bidrag till varandra, om det behövs för att jämna ut ekonomiska effekter mellan kommunerna på grund av att uppgifter förts över från landstinget till kommunerna eller omvänt.

Bidrag får som längst lämnas till utgången av det femte året från det att indelningsändringen har trätt i kraft.

De närmare villkoren för bidragsgivningen ska regleras i en överenskommelse mellan de berörda parterna.

3 kap. Indelningsdelegerade

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser som ska tillämpas om regeringen enligt 1 kap. 17 § eller 2 kap. 7 § första stycket 4 har beslutat att en kommun eller ett landsting ska företrädas av indelningsdelegerade.

Val av indelningsdelegerade

2 § De indelningsdelegerade och ersättare för dessa utses från varje kommun eller landsting vars område helt eller delvis ska ingå i kommunen eller landstinget enligt den nya indelningen (ändringsberörda kommuner och landsting).

3 § Antalet indelningsdelegerade och ersättare från varje kommun och landsting bestäms av fullmäktige i ändringsberörda kommuner och landsting. Om kommunerna eller landstingen inte är överens om antalet, ska regeringen fastställa antalet indelningsdelegerade och ersättare.

4 § De indelningsdelegerade och deras ersättare ska väljas av fullmäktige i ändringsberörda kommuner och landsting inom 30 dagar efter det att kommunen eller landstinget fått del av regeringens beslut om indelningsändring, om inte regeringen bestämmer en senare tidpunkt.

5 § De indelningsdelegerade och deras ersättare väljs bland dem som är ledamöter eller ersättare i fullmäktige i ändringsberörda kommuner och landsting.

Under de förutsättningar som anges i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt valsätt ska valet vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska det vid valet bestämmas i vilken ordning ersättarna ska tjänstgöra.

6 § Om en indelningsdelegerad avgår, ska fyllnadsval hållas.

Om den indelningsdelegerade har utsetts vid ett proportionellt val, inträder i stället en ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättnarnas tjänstgöring.

7 § Sedan fullmäktige har underrättat länsstyrelsen om vilka indelningsdelegerade och ersättare som har valts, ska länsstyrelsen snarast förordna en av de indelningsdelegerade att utfärda kungörelse om det första sammanträdet och leda detta till dess att en ordförande har valts.

Om två eller flera länsstyrelser berörs av indelningsändringen, får regeringen utse en av dessa att fatta beslut enligt första stycket.

Uppdraget som indelningsdelegerad

8 § Om en indelningsdelegerad eller en ersättare upphör att vara valbar, upphör också uppdraget genast.

I fråga om de indelningsdelegerade och deras ersättare tillämpas i övrigt bestämmelserna i 4 kap. kommunallagen (1991:900) om

1. upphörande av uppdrag i 9 § och 10 § 2,
2. ledighet från anställning i 11 § första stycket,
3. omröstning och beslut i 19 och 20 §§, och
4. reservation i 22 §.

Det som där sägs om en förtroendevald eller ledamot i fullmäktige ska då i stället gälla en indelningsdelegerad eller en ersättare. Det som sägs om fullmäktige i 4 kap. 9 § kommunallagen ska då i stället gälla indelningsdelegerade.

9 § Indelningsdelegerade får besluta att den som är indelningsdelegerad, ledamot i utskott eller ersättare i skälighetsföretag ska få

1. ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget,
2. arvode för det arbete som är förenat med uppdraget,
3. pension, och
4. andra ekonomiska förmåner.

Organisation

10 § Indelningsdelegerade är enligt 1 kap. 17 § och 2 kap. 7 § första stycket 4 beslutande församling för kommunen eller landstinget enligt den nya indelningen.

11 § Indelningsdelegerade ska tillsätta ett arbetsutskott för beredning av ärenden och verkställighet av beslut. Om det behövs för att fullgöra

sådana uppgifter, får indelningsdelegerade tillsätta flera utskott eller an-
lita nämnder och beredningar i ändringsberörda kommuner och landsting.

12 § Om inte något annat följer av lag eller annan författning får ansvaret för beredning, förvaltning och verkställighet inom ett utskotts verksamhetsområde lämnas över till partssammansatta organ. Detta gäller dock endast ärenden som avser förhållandet mellan kommunen eller landstinget enligt den nya indelningen som arbetsgivare och dess anställda.

Bestämmelserna i 7 kap. 2–7 §§ kommunallagen (1991:900) tillämpas i fråga om partsammansatta organ. Det som där sägs om fullmäktige och nämnd ska då i stället gälla indelningsdelegerade och utskott.

Indelningsdelegerades arbetsformer

13 § Indelningsdelegerade bestämmer när och var sammanträden ska hållas.

Sammanträde ska också hållas om arbetsutskottet eller minst en tredjedel av de indelningsdelegerade begär det eller om ordföranden anser att det behövs.

14 § Indelningsdelegerade ska besluta i ärenden som har väckts av

1. ett utskott,
2. en indelningsdelegerad genom motion,
3. revisorena om ärendet avser granskning eller förvaltning som har samband med revisionsuppdraget, och
4. fullmäktige eller styrelse i ändringsberörda kommuner och landsting.

15 § Indelningsdelegerade får uppdra åt ett utskott att besluta i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

Första stycket gäller inte ärenden som anges i 3 kap. 9 § kommunallagen (1991:900) och inte heller ärenden som enligt lag eller annan författning ska avgöras av fullmäktige.

16 § Indelningsdelegerade får bestämma att ett utskott i sin tur får uppdra åt en ledamot eller ersättare eller åt en anställd hos ändringsberörda kommuner och landsting att besluta på utskottets vägnar.

Första stycket gäller inte sådana ärenden som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900).

17 § Indelningsdelegerade samt ledamöter i ett fullmäktige som har utsett indelningsdelegerade får ställa interpellationer och frågor till

1. ordföranden i ett utskott, och
2. ordföranden i en nämnd eller beredning i ändringsberörda kommuner och landsting.

Indelningsdelegerade får även besluta att ordföranden i en nämnd får överlåta besvarandet av en interpellation eller fråga till någon som har utsetts av fullmäktige för ändringsberörda kommuner och landsting och som är ledamot i styrelsen för en sådan juridisk person som avses i 3 kap. 16 a–18 b §§ kommunallagen (1991:900) eller till ordföranden i styrelsen

eller annan nämnd i ett kommunalförbund som ändringsberörda kommuner och landsting är medlemmar i.

18 § I fråga om indelningsdelegerades arbetsformer i övrigt tillämpas bestämmelserna i kommunallagen (1991:900) om

1. ordförande och vice ordförande i 5 kap. 6 §,
2. hur sammanträden kungörs i 5 kap. 8–11 §§,
3. ersättare i 4 kap. 18 § första stycket och 5 kap. 12–15 §§,
4. beslutförhet i 5 kap. 18 och 19 §§,
5. jäv i 5 kap. 20 och 20 a §§,
6. rätt och skyldighet för utomstående att medverka i 5 kap. 21 § och 22 § första stycket,
7. hur ärenden bereds i 5 kap. 26, 28, 29 och 32 §§,
8. bordläggning och återremiss i 5 kap. 36 och 37 §§,
9. offentlighet och ordning vid sammanträdena i 5 kap. 38 och 39 §§,
10. hur ärendena avgörs i 5 kap. 40–45 §§,
11. interpellationer i 5 kap. 49–51 §§,
12. frågor i 5 kap. 54–56 §§, dock inte till den del det i 54 § hänvisas till 53 §, och
13. protokollet i 5 kap. 57–62 §§.

Då ska det som där sägs om

1. fullmäktige i stället gälla indelningsdelegerade,
2. en ledamot i fullmäktige i stället gälla en indelningsdelegerad,
3. styrelsen i stället gälla arbetsutskottet,
4. nämnd eller fullmäktigeberedning i stället gälla utskott, och
5. kommunens eller landstingets anslagstavla i 5 kap. 9 och 62 §§ kommunallagen avse anslagstavlan i ändringsberörda kommuner och landsting.

Vid tillämpningen av 5 kap. 22 § första stycket, 26, 28 och 49 §§ kommunallagen ska dock det som där sägs om nämnd även gälla utskott.

19 § Indelningsdelegerande ska besluta en arbetsordning med de ytterligare bestämmelser som behövs för sammanträdena och handläggningen av ärendena.

20 § Arbetsordningen ska alltid innehålla bestämmelser om

1. indelningsdelegerades säte,
2. var och när sammanträden ska hållas och på vems initiativ,
3. anmälan av hinder att delta i sammanträden,
4. inkallande av ersättare och deras tjänstgöring,
5. vem som ska föra ordet till dess ordförande har utsetts,
6. rätten att delta i indelningsdelegerades överläggningar,
7. förfarandet vid omröstningar,
8. handläggningen av motioner, interpellationer och frågor, och
9. formerna för justering av protokollen.

Arbetsutskottet och övriga utskott

21 § Ledamöter och ersättare i utskott väljs av indelningsdelegerade för tiden fram till dess att indelningsändringen träder i kraft och till det antal

som indelningsdelegerade bestämmer. Antalet ledamöter i arbetsutskottet får dock inte vara mindre än fem.

22 § Valbar som ledamot eller ersättare i utskott är den som vid tidpunkten för ett sådant val

1. är indelningsdelegerad eller ersättare för indelningsdelegerad, eller
2. har rösträtt vid val av fullmäktige i kommunen eller landstinget enligt den nya indelningen.

I fråga om valbarhet i övrigt tillämpas bestämmelserna om valbarhets hinder i 4 kap. 6 § och 6 a § tredje stycket 1 kommunallagen (1991:900). Det som där sägs om nämnd ska då i stället gälla utskott.

23 § Under de förutsättningar som anges i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt valsätt ska valet till utskott vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska indelningsdelegerade bestämma i vilken ordning som de ska tjänstgöra.

24 § För ledamöter och ersättare tillämpas bestämmelserna om uppdragets upphörande i 4 kap. 8 och 9 §§ och 10 § 2 kommunallagen (1991:900).

Då ska det som där sägs om

1. fullmäktige i stället gälla indelningsdelegerade,
2. nämnd i stället gälla utskott, och
3. en förtroendevald i stället gälla en ledamot eller en ersättare i utskott.

25 § Om en ledamot avgår, ska fyllnadsval hållas.

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, inträder i stället en ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättnas tjänstgöring.

26 § Ledamöter och ersättare i utskott har rätt till ledighet från anställning i den utsträckning som följer av 4 kap. 11 § första stycket kommunallagen (1991:900).

27 § Arbetsutskottet ska upprätta förslag till budget för kommunen eller landstinget enligt den nya indelningen. I fråga om tidsfrister tillämpas 8 kap. 6 och 7 §§ kommunallagen (1991:900).

28 § Indelningsdelegerade får besluta att en indelningsdelegerad, en utskottsledamot, en ersättare som inte är ledamot eller ersättare i ett visst utskott eller en revisor ska få närvara vid utskottets sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten, samt få sin mening antecknad i protokollet.

29 § I fråga om utskott i övrigt tillämpas bestämmelserna i kommunallagen (1991:900) om

1. omröstning, beslut och reservation i 4 kap. 19–22 §§,
2. ersättnas tjänstgöring och rätt att närvara vid sammanträden i 6 kap. 10 och 11 §§,
3. ordförande och vice ordförande i 6 kap. 15 och 16 §§,

4. tidpunkt för sammanträdena i 6 kap. 18 §,
 5. närvarorätt för utomstående i 6 kap. 19 § och 19 a § första och tredje styckena,
 6. beslutförhet i 6 kap. 23 §,
 7. jäv i 6 kap. 24–27 §§,
 8. hur ärendena avgörs i 6 kap. 28 och 29 §§,
 9. protokollet i 6 kap. 30 § första och andra styckena,
 10. delgivning i 6 kap. 31 §, och
 11. närvarorätt för personalföreträdare i 7 kap. 8–17 §§.
- Då ska det som där sägs om
1. fullmäktige i stället gälla indelningsdelegerade,
 2. styrelsen i stället gälla arbetsutskottet,
 3. nämnd i stället gälla utskott,
 4. en ledamot eller en ersättare i fullmäktige i stället gälla en indelningsdelegerad eller en ersättare,
 5. förtroendevald i stället gälla ledamot i utskott, och
 6. anslagstavla avse anslagstavlan i ändringsberörda kommuner och landsting.

Ekonomi

30 § Ändringsberörda kommuner och landsting ska tillhandahålla medel för indelningsdelegerades verksamhet.

Kostnaderna ska fördelas mellan kommuner och landsting i förhållande till de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomster som enligt lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. ska ligga till grund för kommunernas bestämmande av skattesatsen för uttag av skatt för det år då beslutet om indelningsändringen meddelas.

Om endast en del av en kommun eller ett landsting ingår i kommunen eller landstinget enligt den nya indelningen, ska fördelningen ske i förhållande till de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkomsterna för den kommun- eller landstingsdelen.

31 § I fråga om förvaltning av de medel som tillhandahålls indelningsdelegerade tillämpas bestämmelserna i 8 kap. kommunallagen (1991:900) om

1. mål för den ekonomiska förvaltningen i 1 § första stycket,
2. medelsförvaltningen i 2 och 3 §§,
3. avgifter i 3 b och 3 c §§,
4. utgiftsbeslut under budgetåret i 12 §, och
5. räkenskapsföring och redovisning i 14–16 §§.

Då ska det som där sägs om

1. fullmäktige i stället gälla indelningsdelegerade,
2. styrelsen i stället gälla arbetsutskottet, och
3. nämnd i stället gälla utskott.

32 § Indelningsdelegerade ska lämna en redovisning till fullmäktige och revisorerna i kommunen eller landstinget enligt den nya indelningen. Redovisningen ska lämnas snarast möjligt och senast den 15 april det år indelningsändringen träder i kraft.

Revision

33 § Indelningsdelegerade ska välja minst fem revisorer för granskning av utskottens verksamhet.

34 § Valbar som revisor är den som vid tidpunkten för ett sådant val har rösträtt vid val av fullmäktige i kommunen eller landstinget enligt den nya indelningen.

Den som är indelningsdelegerad eller ersättare för delegerad är inte valbar som revisor. I övrigt tillämpas bestämmelserna om valbarhets hinder i 4 kap. 6 § och 6 a § andra stycket kommunallagen (1991:900).

35 § Under de förutsättningar som anges i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt valsätt ska valet av revisorer vara proportionellt.

36 § I fråga om revisorerna tillämpas bestämmelserna i kommunallagen (1991:900) om

1. uppdragets upphörande i 4 kap. 8 och 9 §§ och 10 § 2,
2. ledighet från anställning i 4 kap. 11 § första stycket,
3. jäv i 9 kap. 4–6 §§,
4. revisorernas ställning i 9 kap. 7 §,
5. sakkunnigt biträde i 9 kap. 8 §,
6. revisorernas uppgifter i 9 kap. 9 och 10 §§,
7. revisorernas rätt till upplysningar i 9 kap. 12 §, och
8. revisorernas förvaltning i 9 kap. 14 och 15 §§.

Då ska det som där sägs om

1. fullmäktige i stället gälla indelningsdelegerade,
2. nämnd i stället gälla utskott, och
3. förtroendevald i stället gälla revisor.

37 § Revisorerna ska det år indelningsändringen träder i kraft till fullmäktige i kommunen eller landstinget enligt den nya indelningen lämna en berättelse med redogörelse för resultatet av revisionen av utskottens verksamhet.

De sakkunnigas rapporter ska lämnas tillsammans med revisionsberättelsen.

I fråga om anmärkningar tillämpas 9 kap. 17 § kommunallagen (1991:900). Det som där sägs om nämnder och förtroendevalda ska då i stället gälla utskott och ledamöter och ersättare i utskott.

38 § Indelningsdelegerade får anta ett reglemente om revisionen.

Överklagande

39 § Ändringsberörda kommuner och landsting samt deras medlemmar har rätt att få prövat om ett beslut av indelningsdelegerade, ett utskott eller ett partssammansatt organ är lagligt genom att överklaga beslutet till förvaltningsrätten.

40 § I fråga om överklagande gäller bestämmelserna i 10 kap. kommunallagen (1991:900) om

1. tillämpningsområde i 3 §,

2. hur besluten överklagas i 4 och 5 §§,
3. klagotid i 6 och 7 §§,
4. grunder för laglighetsprövning i 8–10 §§,
5. processuella frågor i 11–14 §§,
6. förutsättningar för verkställighet i 14 a §, och
7. rättelse av verkställighet i 15 §.

Det som i 10 kap. 14 § andra stycket kommunallagen sägs om rätten att överklaga domstolens beslut ska även gälla ändringsberörda kommuner och landsting samt deras medlemmar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016, då lagen (1979:412) om kommunala indelningsdelegerade ska upphöra att gälla.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:339) om proportionellt valsätt

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1992:339) om proportionellt valsätt ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller proportionella val som förrättas av

- kommunfullmäktige,
- landstingsfullmäktige,
- styrelsen eller någon annan nämnd i en kommun, ett landsting eller ett kommunalförbund,
- förbundsfullmäktige eller förbundsdirektionen i kommunalförbund, och
- *kommunala* indelningsdele- – indelningsdelegerade.

gerade.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

¹ Senaste lydelse 1997:553.